

Newsletter środowiskowy

Kwiecień 2026 r. | www.skslegal.pl

I. Nowy model odpowiedzialności karnej za przestępstwa środowiskowe

Trwają prace nad projektem zmiany ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (nr z wykazu UC148¹) („Projekt”), który ma na celu pełne wdrożenie dyrektywy 2024/1203 w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne² i rozszerzenie odpowiedzialności karnej za przestępstwa środowiskowe (obecnie Projekt znajduje się na etapie opiniowania).

Najważniejsze zmiany przewidziane w projekcie to:

1. Zmiany w Kodeksie Karnym („KK”)

Projekt nowelizacji znacząco rozszerza odpowiedzialność karłą za przestępstwa środowiskowe. Zmiany obejmują m.in.:

- rozszerzenie odpowiedzialności za przywóz i wywóz niebezpiecznych substancji oraz wprowadzenie nowego rodzaju skutków, w tym istotnych szkód w środowisku; przewidziano także typ kwalifikowany przestępstwa przy śmierci człowieka lub ciężkim uszczerbku na zdrowiu (art. 171 KK);
- rozszerzenie zakresu szkodliwych emisji oraz wprowadzenie nowego typu czynu obejmującego m.in. energię, hałas, światło i pole elektromagnetyczne (art. 182 KK);
- rozszerzenie odpowiedzialności za niewłaściwe postępowanie z odpadami, w tym magazynowanie oraz transport transgraniczny, a także szkody w ekosystemie (art. 183 KK);
- rozszerzenie katalogu czynności i skutków związanych z nieprawidłowym postępowaniem z materiałami promieniotwórczymi (art. 184 KK).

2. Rozszerzenie katalogu przestępstw środowiskowych w Prawie ochrony środowiska („POŚ”)

Projekt przewiduje wprowadzenie nowych typów przestępstw do POŚ, poprzez rozszerzenie odpowiedzialności na kluczowe obszary działalności inwestycyjnej i eksploatacyjnej, w których ryzyko dla środowiska jest szczególnie wysokie, w tym:

- eksploatację instalacji w sposób mogący stwarzać zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi albo dla środowiska (art. 329a POŚ). Co istotne, do powstania odpowiedzialności wystarczy samo stworzenie zagrożenia – niezależnie od tego, czy szkoda faktycznie wystąpi.
- penalizacja tzw. „samowoli inwestycyjnych” w aspekcie środowiskowym, tj. prowadzenia inwestycji z naruszeniem wymogów środowiskowych lub bez wymaganych zezwoleń (art. 329b POŚ).

3. Zmiany w innych ustawach – nowe przestępstwa środowiskowe

Zmiany obejmą również ustawy sektorowe, w szczególności:

- ustawę o substancjach chemicznych i ich mieszaninach – objęcie sankcjami obrotu mieszaninami stwarzającymi zagrożenie oraz wzmocnienie odpowiedzialności za nielegalny obrót rtęcią;
- prawo geologiczne i górnicze – rozszerzenie penalizacji na nielegalne podejmowanie i kończenie działalności geologiczno-górniczej, obok jej wykonywania;
- ustawę o środkach ochrony roślin – doprecyzowanie, że odpowiedzialność karna dotyczy stosowania i obrotu środkami niedopuszczonymi w żadnym państwie członkowskim UE;
- prawo wodne – wprowadzenie odpowiedzialności karnej za bezprawny pobór wód powierzchniowych i podziemnych;
- ustawę o gatunkach obcych – dodanie typów kwalifikowanych przestępstw w przypadku poważnych skutków, takich jak zniszczenie ekosystemu lub śmierć człowieka.

4. Surowsze sankcje za skutki kwalifikowane

Projekt przewiduje istotne zaostrzenie kar w sytuacjach, gdy skutkiem czynu jest m.in. zniszczenie ekosystemu, długotrwała szkoda środowiskowa, ciężki uszczerbek na zdrowiu lub śmierć człowieka. W najpoważniejszych przypadkach kara może wynieść nawet 20 lat pozbawienia wolności.

5. Odejście od wymogu wystąpienia skutku

Projekt wprowadza istotną zmianę w konstrukcji wielu przestępstw środowiskowych – do powstania odpowiedzialności karnej wystarczy samo stworzenie zagrożenia, niezależnie od tego, czy szkoda w środowisku faktycznie wystąpi. Dotychczas odpowiedzialność była uzależniona od wystąpienia skutku.

¹ Projekt

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1203 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne oraz zastępująca dyrektywę 2008/99/WE

6. Odpowiedzialność za czyny nieumyślne

Projekt wprowadza karalność czynów nieumyślnych wynikających co najmniej z rażącego niedbalstwa. Nowe typy nieumyślne przewidziano m.in. w odniesieniu do nielegalnego obchodzenia się z substancjami niebezpiecznymi (art. 171 KK), szkodliwych emisji (art. 182 KK), naruszeń przepisów dotyczących materiałów radioaktywnych (art. 184 KK) oraz eksploatacji lub zamykania instalacji zagrażającej środowisku (art. 329a POŚ). Analogiczne rozwiązania wprowadzono w szeregu ustaw sektorowych, w tym dotyczących zanieczyszczania morza, substancji chemicznych, działalności geologiczno-górnictwej, środków ochrony roślin, substancji zubożających warstwę ozonową, prawa wodnego oraz gatunków objętych.

7. Nowe i surowsze sankcje dla podmiotów zbiorowych

Projekt znacząco zwiększa odpowiedzialność przedsiębiorców. Kara pieniężna dla podmiotów zbiorowych za przestępstwa środowiskowe wynosić będzie od 10 000 do 200 000 000 zł, nie więcej jednak niż 5% przychodu osiągniętego w roku obrotowym, w którym popełniono czyn. Rozszerzono również katalog czynów objętych odpowiedzialnością. Co istotne, w przypadku przestępstw środowiskowych nie jest wymagane uzyskanie tzw. prejudykatu w celu ścigania podmiotu zbiorowego. Oznacza to, że odpowiedzialność podmiotu zbiorowego może być dochodzona niezależnie od wcześniejszego prawomocnego skazania osoby fizycznej.

II. Implementacja dyrektywy IED2 i reforma systemu pozwoleń środowiskowych

Na etapie opiniowania znajduje się projekt ustawy z dnia 10 marca 2026 r. o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (nr z wykazu UC994; „Nowelizacja”), stanowiący implementację dyrektywy IED 2.0.

Nowelizacja zakłada odejście od dotychczasowego modelu kontroli, skoncentrowanego na kontrolowaniu emisji, na rzecz podejścia kompleksowego, obejmującego również takie aspekty jak: efektywność środowiskowa instalacji, zarządzanie ryzykiem środowiskowym oraz stosowanie substancji niebezpiecznych. Obejmuje ono również monitoring oddziaływania na środowisko oraz planowanie transformacji technologicznej w perspektywie długoterminowej. Najważniejsze zmiany obejmują:

1. Wzmocnienie znaczenia BAT oraz zmiana sposobu ustalania poziomów emisji

W dotychczasowym modelu dopuszczalne wielkości emisji były określone widełkowo w konkluzjach BAT, a organy krajowe wyznaczały najczęściej maksymalne dopuszczalne normy emisji (tj. górną granicę widełek), co w praktyce nie prowadziło do skutecznej redukcji emisji.

Nowelizacja zakłada istotną zmianę w tym zakresie – konkluzje BAT będą stosowane bezpośrednio, a organy zostaną zobowiązane do wyznaczania najbardziej rygorystycznych dopuszczalnych wielkości emisji osiągalnych w instalacji przy zastosowaniu najlepszych dostępnych technik (tzw. BAT-AEL). Normą będzie zatem najniższy dopuszczalny poziom emisji, a nie – jak dotychczas – najwyższy. Dla niektórych instalacji może to oznaczać nawet kilkukrotne zmniejszenie dopuszczalnego poziomu emisji. Prowadzący instalację będzie ponadto zobowiązany do przedstawienia analizy technicznej uzasadniającej przyjęte parametry eksploatacyjne oraz wykazania osiągalnego poziomu emisji w warunkach normalnego funkcjonowania instalacji.

2. Wprowadzenie poziomów efektywności środowiskowej

Zakres pozwolenia zintegrowanego zostanie rozszerzony o poziomy efektywności środowiskowej powiązane z BAT. Ocenie podlegać będą nie tylko emisje, lecz również wykorzystanie zasobów, w tym energii, wody i materiałów, a także działania ograniczające powstawanie odpadów.

3. Ograniczenie i formalizacja odstępstw od BAT

Nowelizacja wciąż umożliwia odstępstwa od poziomów wynikających z BAT (art. 204 ust.2 POŚ), jednak wprowadza bardziej sformalizowane kryteria ich stosowania. W szczególności organ będzie brał pod uwagę relację pomiędzy kosztami dostosowania instalacji a korzyściami środowiskowymi, będzie także oceniał proporcjonalność tych elementów. Zastosowanie odstępstwa będzie niemożliwe w przypadku, gdy prowadziłoby ono do naruszenia standardów jakości środowiska lub wywoływałoby istotny negatywny wpływ na środowisko.

4. System zarządzania środowiskowego i plan transformacji

Przewidziano obowiązek opracowania i wdrożenia przez prowadzących instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego systemu zarządzania środowiskowego (tzw. system EMS). System ten ma obejmować m.in.:

- cele polityki środowiskowej;
- wskaźniki efektywności środowiskowej;
- wykaz substancji chemicznych (w tym niebezpiecznych); oraz
- plan transformacji obejmujący lata 2030–2050.

System EMS będzie podlegał audytowi co najmniej raz na 3 lata przez akredytowaną jednostkę certyfikującą. Prowadzący instalację będzie ponadto zobowiązany do opracowania streszczenia systemu zarządzania środowiskowego, które ma być udostępnione publicznie.

5. Wzmocnienie regulacji dotyczących substancji niebezpiecznych

Rozszerzeniu ulegają obowiązki w zakresie identyfikacji, oceny ryzyka oraz ograniczania stosowania substancji stwarzających zagrożenie, w szczególności substancji wzbudzających szczególnie duże obawy w rozumieniu przepisów REACH⁵. Dodatkowo, w ramach postępowania o wydanie pozwolenia zintegrowanego, prowadzący instalację będzie zobowiązany do przedstawienia propozycji działań zmierzających do zapobiegania lub redukcji emisji substancji objętych regulacjami REACH, w tym wskazanych w art. 57 lub objętych ograniczeniami wynikającymi z załącznika XVII.

Analogiczne obowiązki znajdują odzwierciedlenie w systemie zarządzania środowiskowego, który powinien obejmować identyfikację takich substancji, ocenę ryzyka ich oddziaływania oraz analizę możliwości ich zastępowania mniej szkodliwymi alternatywami.

6. Rozszerzenie zakresu podmiotowego regulacji

Nowelizacja rozszerza także katalog działalności, które będą wymagały uzyskania pozwolenia zintegrowanego. Reżimem tym zostaną objęte m.in. zakłady przetwórstwa stalowego prowadzące walcowanie na zimno (o wydajności powyżej 10 ton stali na dobę), zakłady przemysłu tekstylnego zajmujące się wykańczaniem włókien lub tkanin (o wydajności powyżej 10 ton na dobę), a także – w związku z obniżeniem progów obsady – duże fermy hodowlane (chów lub hodowla drobiu lub świń), które dotychczas nie podlegały obowiązkowi uzyskania pozwolenia zintegrowanego.

7. Nowe kategorie instalacji i zmiana właściwości organów

Przewidziana jest zmiana zasad ustalania właściwości organów w sprawach pozwoleń zintegrowanych poprzez odejście od dotychczasowego powiązania z przepisami dotyczącymi przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W zamian właściwość ma być określana bezpośrednio na podstawie przepisów dotyczących instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie środowiska.

Planowany jest podział instalacji na dwie kategorie, przy czym – zgodnie z założeniami Nowelizacji – dla instalacji kategorii I właściwy będzie marszałek województwa, natomiast dla kategorii II – starosta. Rozwiązanie to ma uporządkować system kompetencyjny i lepiej dostosować właściwość organów do rodzaju oraz skali oddziaływania instalacji.

8. Digitalizacja postępowań oraz zwiększenie udziału społeczeństwa

Zakłada się rozwój narzędzi elektronicznych w procedurach administracyjnych oraz rozszerzenie udziału społeczeństwa w postępowaniach dotyczących pozwoleń zintegrowanych.

Nowe przepisy mają być wdrażane etapowo:

- **1 lipca 2027 r.** – termin wdrożenia systemu zarządzania środowiskowego (EMS) oraz przeprowadzenia pierwszego audytu dla istniejących instalacji;
- **4 lata od publikacji konkluzji BAT** – standardowy termin dostosowania instalacji (w szczególności nowych) do nowych wymogów technicznych i emisyjnych;
- **1 września 2034 r.** – ostateczny termin dostosowania nowych instalacji do wymogów wynikających z konkluzji BAT (jeżeli wcześniej nie upłyne 4-letni okres od ich publikacji);
- **1 września 2036 r.** – data dostosowania istniejących instalacji do wybranych nowych obowiązków, niezależnie od cyklu aktualizacji pozwoleń.

W czym możemy pomóc?

- Oferujemy wsparcie w procedurze uzyskiwania lub zmiany pozwolenia zintegrowanego.
- Doradzamy przy wdrażaniu systemów zarządzania środowiskowego.
- Oferujemy wsparcie w postępowaniach kontrolnych prowadzonych przez organy administracji.
- Przeprowadzamy audyty zgodności prowadzonej działalności w zakresie środowiskowym.

Zapraszamy do kontaktu!

dr Łukasz Wyszomirski
Partner, adwokat
☎ +48 694 402 342
✉ lukasz.wyszomirski@skslegal.pl

Tomasz Duchniak
Senior Counsel, radca prawny
☎ +48 660 511 377
✉ tomasz.duchniak@skslegal.pl

Adrianna Nowińska
Prawnik, radca prawny
☎ +48 538 246 604
✉ adrianna.nowinska@skslegal.pl

Maria Badowska
Prawnik
☎ +48 883 391 778
✉ maria.badowska@skslegal.pl

⁴ Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. dotyczące rejestracji, oceny, udzielania, zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), ustanawiające Europejską Agencję Chemikaliów (ECHA)